

Homofobi er imperialistisk

En dom i Delhi har avkriminalisert homofili. Dermed har India tatt et viktig skritt mot full frigjøring.

KRONIKK
Vikram Kolmannskog

Delhis høyeste domstol har erklært den homofiendtlige straffelovbestemmelsen paragraf 377 fra kolonitiden grunnlovsstridig og imperialistisk. Delhi High Courts oppsiktsvekkende avgjørelse er uten tvil en del av indisk frigjøring.

Noen av kritikerne synes å mene at dommen er en vestlig korrumpert av indisk sosialkonservativ tradisjon. Enkelte av dem som støtter avgjørelsen, ser den som et oppgjør med den samme sosialkonservative og homofiendtlige indiske tradisjonen. Men dommen kan faktisk leses som en alternativ tolkning av indiskhet og imperialism. Dette er viktig, ikke bare for India og tidligere kolonier, men også for tidligere kolonimakter og land som Norge, der en del synes å tro at retten til å få leve som homofil er noe vestlig, og at homokamp og multikulturalisme nærmest er uforenlig.

I boken *Same-Sex Love in India* viser Ruth Vanita og Saleem Kidwai hvordan homofili og seksualitet utenfor heteronormen er blitt diskutert kritisk, men også feiret, i religiøse, historiske og kulturelle fortellinger fra de tidligste tider. Boken utfordrer ideen om at homoerotikk er et vestlig fremmedelement i India. Denne ideen har på den ene side bidratt til det forvridd postkoloniale argumentet om at homofili er et vestlig fenomen påtvunget India, og på den annen side ført til en nedlatende holdning og manglende forståelse hos vestlige aktivister som vil hjelpe indiske homofile.

Vanita viser blant annet til at den gamle indiske lovbooken, Manusmriti, straffebelegger homofili i svært begrenset grad og med milde straffer. I *Kama Sutra* beskrives sex og forhold mellom mennesker i alle mulige kombinasjoner av kjønn og legninger. Også erotiske tempelskulpturer bevitner et åpent og inkluderende syn på seksualitet.

I hinduismen finnes en gud for enhver. Bahuchara-devi er gudinnen for transseksuelle og evnukker. Bhagavati-devi er gudinnen for transvestitter. Ardhanarisvara er en hermafroditform av

Indisk tradisjon: Homoseksualitet har blitt feiret siden de tidligste tider i India. Her en illustrasjon fra den indiske sexhåndboken *Kama Sutra* fra det andre århundret f.kr. ILLUSTRASJON: WIKIMEDIA COMMONS

Shiva. I sin kvinnelige form Mohini gifter Krishna seg med helten Aravan. Harihara er en forent form av gudene Shiva og Vishnu. Mohini og Shiva får gudebarnet Ayyappa. Og Bhagiratha ble født av to dronninger. Et tredje kjønn, tritiya-prakriti, nevnes også flere steder i hinduistiske tekster. Mennesker av det tredje kjønn anses ikke som helt mannlige eller helt kvinnelige. Hijraene er den mest kjente gruppen i India i dag.

Kidwai viser at det til tross for undertrykkende bestemmelser i sharia, også finnes en lang homoerotisk tradisjon i indisk islam, særlig innen sufismen. Han beskriver også hvordan deler av historien om det muslimske India kan leses som en historie om unge menn som deler seng med monarker og får og tar makt.

Dommen fra Delhi fremhever en tolkning: Homofili er også indisk.

Den nåværende indiske straffeloven ble introdusert i 1861 av de britiske kolonherrene. Noen bestemmelser preges av viktoriansk seksualmoral. Paragraf 377 kriminaliserer «kjødelig samleie» som er mot «naturens orden», og rettspraksis viser at den særlig rammer homofile og andre seksuelle minoriteter. Mens homofili ble avkriminalisert i Storbritannia i 1967, har mange tidligere britiske koloni-

er fremdeles denne bestemmelsen.

De siste 20 årene har bestemmelsen ikke blitt brukt i indisk rett overfor samtykkende voksne som har sex, men dens eksistens i lovbooken har vært symbolsk viktig og bidratt til å opprettholde homofobe holdninger. Den har gjort det lettere for politifolk og andre personer å trakassere, diskriminere og alvorlig krenke seksuelle minoriteter, og vanskeliggjort hiv- og aidsarbeid.

En bred bevegelse har arbeidet i mange år mot paragraf 377. De indiske myndighetene var imidlertid ennå delt i sitt syn da grunnlovsgyldigheten av bestemmelsen skulle prøves. Helsedepartementet støttet de saksøkende, mens Innenriksdepartementet ville opprettholde loven slik den var. 2. juli kom dommen. Paragraf 377 er grunnlovsstridig fordi den kriminaliserer sex mellom samtykkende voksne. Dommen er basert på grunnlovsfestede verdier som menneskeverd, retten til privatliv og frihet, likhet og ikke-diskriminering.

Dommerne i Delhi argumenterer gjennomgående med at paragraf 377 er imperialistisk både i sin opprinnelse, form og effekt. Det vises blant annet til at britene påtvang sine kolonier slike straffelovbestemmelser, og at den ligner andre lover fra kolonitiden som tar utgangspunkt i rase og kjønn. Dommen slår også fast at paragrafen strider mot retten til verdighet, frihet og privatliv – fundamentale rettigheter som retten mener har røtter i den indiske uavhengighetskampen. I sin

konklusjon sier dommerne at inkludering er det underliggende temaet i den indiske grunnloven, en verdi med dyp forankring i det indiske samfunn.

Det retten har gjort, er å klargjøre at paragraf 377 må leses slik at sex mellom samtykkende voksne unntas og er tillatt. Mange kommentatorer har påpekt at dommen kun gjelder i Delhi, og den ikke vil binde andre delstaters høyeste domstoler. Men det er ventet at saken kommer opp i Høyesterett, og dommen har antagelig betydelig overbevisningskraft uansett virkeområde.

Delhi High Court uttrykker ikke minst et håp om at parlamentet snart vil håndtere problemet gjennom lovgivning. Kongresspartiet er fremdeles avventende. Mange religiøse ledere har kritisert dommen, og fremholder at homofili er uforenlig med indisk tradisjon og kultur. Men det som konstrueres som tradisjon, er som regel bare én av mange tradisjoner og mange tolkninger. Dommen fra Delhi fremhever en annen tradisjon og tolkning: Homofili er også indisk. Noen kommentatorer frykter imidlertid at politikerne skal bøye seg for homofiendtlige religiøse ledere.

Homofile har feiret i hele India siden dommen falt. Det har også vært flere homoekteskapsinngåelser. Opp igjen historien har flere homofile blitt viet av hinduprester i India. Siden det er religiøse lover som regulerer ekteskapsretten, kan man argumentere for at homoekteskapene er gyldige. Noen frykter imidlertid homofiendtlig lovgivning på delstatsnivå for å forby homoekteskap og adopsjon.

Dommen fra Delhi er blitt viderefremmidlet og kommentert over hele verden, fra USA til den arabiske verden, i presse og på nettsted. I en globalisert verden er dommen viktig, og den kan få ringvirkninger i andre land med koloniale lover. The United Kingdom Hindu Council har allerede kommentert dommen og klargjort at «hinduismen ikke fordømmer homofili».

India har fremdeles en lang vei å gå før homofile og seksuelle minoriteter kan leve frie, verdige liv. Men med denne dommen og tolkningen av indiskhet og imperialism har Delhi tatt nok et stort skritt i retning full frigjøring, ikke bare av homofile, men av India og menneskeheten. Det er ekstra grunn til å feire Indias frigjøringsdag 15. august i år.

Vikram Kolmannskog er jurist og humanist. Dommen er blant annet tilgjengelig på <http://timesofindia.indiatimes.com/>